

– Milyen változás történt idén a Bethlen Táncműhely életében?

SZÖGI CSABA: A Bethlen Táncműhely 2011. december 31-én megszűnt. A mindenkori kulturális tárca 1988 óta kiemelt művészeti műhelyként tartotta fenn: a VII. kerületi önkormányzattól bérelte a helyet, így biztosították előbb a Rock Színház, majd a Bozsik Yvette Társulat és a Közép-Európa Táncszínház (KET) működését. Eleinte próbateremként funkcionált a helyiség, később a KET a saját időkeretének terhére hétvégeként kinyitotta a kapukat, és rendszeresen előadásokat tartott.

– Tehát a minisztérium bérelte a helyet, és ezenfelül kapott például a KET működési támogatást. Ehhez képest mi változott meg január 1-jétől?

KARLIK JÓZSEF: Azóta a Bethlen Téri Színház Nonprofit Kft. bérlti az önkormányzattól a helyet, és tartja fenn a színházat.

– A KET kap a minisztériumtól működési támogatást, de gondolom, abból helyiségbérlésre nem futja...

SZ. CS.: Nem. Annak arra kell elegendőnek lennie, hogy működjön a Közép-Európa Táncszínház.

– Akkor hát honnan lesz pénz helyiségbérlésre? Egyáltalán milyen összegről van szó?

K. J.: Havi bruttó négyszázezer forintról. És ez csak a bérleti díj, ebben nincsenek benne a közüzemi díjak. Eddig a bérleti díjban a víz- és csatornadíj például benne volt.

SZ. CS.: El kell mondani, hogy ez a bérleti díj sokkal magasabb volna, ha valódi piaci alapon kezelnék. Az eredeti, '88-as szerződés határozatlan időre szól, ezt kellett nekünk most megszerezni, megmenteni. Civil szervezetnek nem adhatták át a bérleti jogot, ezért kellett megalapítanunk a kft.-t. Tulajdonképpen nem is a négyszázezer forint a sok, hanem az a plusz havi kábé egymillió, amibe az összes rezsi – fűtés, világítás, takarítás, gondnok, karbantartás stb. – kerül. Ebben a helyzetben a Bethlen Téri Színház Nonprofit Kft. nem tehet mást, mint hogy bérbe adja a bérelt helyiségeit. Megállapodik a fellépőkkel, társulatokkal a próbákra, az előadásokra, de különböző egyéb konstrukciókon is törjük a fejünket, amelyekkel bevételhez juthatnánk. Ez azért is létkérdés, mert

Túlélőművészet

BESZÉLGETÉS KARLIK JÓZSEFFEL
ÉS SZÖGI CSABÁVAL¹

csak most tudtunk előadó-művészeti szervezatként regisztrálni, tehát ebben az évben még nem pályázhattunk.

– Milyen egyéb konstrukciókkal lehet bevételhez jutni?

K. J.: Erősítjük, támogatjuk a befogadó jelleget. Óradíjat számolunk fel, és nemcsak előadásokra, próbákra adjuk ki a színháztermet, hanem például társasházi közgyűlésre, fotózásra, konferenciákra is.

– Az itt fellépők is óradíjat fizetnek a próbákért?

K. J.: Ez megbeszélés kérdése. Van, aki óradíjat fizet, van, akivel felezzük az előadás jegybevételét, de az utóbbi összeg nem a kft.-é, hanem a KET-é, mert a jegyértékesítés rajta keresztül megy. Általában a fellépőkkel megbeszéljük, mennyi a próbák óradíja, azt kifizetik a Bethlen Téri Színház Kft.-nek, a jegybevétel pedig megfizetjük. Így jut a pénzből a fellépőnek, a kft.-nek és a KET-nek is.

– Akkor a kft. közvetlenül nem is részesedik belőle... Mennyire fontos egyáltalán a jegybevétel növelése?

SZ. CS.: Nagyon.

K. J.: Nagyon, mert a jegybevétel után tudjuk felvenni a tao-támogatást, és azon kívül a KET is komoly bérleti díjat fizet a kft.-nek, tehát fontos, hogy legyen rá pénz.

SZ. CS.: Igen, raktárért, irodáért, próbáért, mindenért fizet a KET...

K. J.: Fix havidíjat és azonfelül óradíjat is.

– Ezek szerint a Bethlen Téri Színház amolyan félig államilag támogatott, félig kereskedelmi színház? Helyes ezt így meghatározni?

SZ. CS.: Igen. A Bethlen Téri Színház azáltal kap önkormányzati támogatást, hogy a helyet kedvezményesen bérlti, egyébként az azonfelül érkező bérleti díjakból, valamint a jegybevétel tao-jából tartja fenn magát.

¹ Karlik József ez év január 1-jétől a Bethlen Téri Színház Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója, Szögi Csaba 1988 óta – különböző funkciókban – a Közép-Európa Táncszínház vezetője. Idén – hogy megmentsék a Bethlen téri játszóhelyet – újszerű működési modellt hoztak létre.

– Engem makacsul a jegybevétel érdekel, ugyanis akkor nevezhető egy színház kereskedelmének, ha a fenntartásához szükséges keretben a jegybevételnek számottevő az aránya. Hogy alakul idén a jegybevételek? Lehet már erre következtetni egy csonka félév után?

K. J.: Azzal, hogy befogadó színház lettünk, nagyon nagy mértékben megnöttek a jegybevételeink. Idén május közepére már a tavalyi összeg kétszeresét teljesítettük.

– Mekkora rész ez a Bethlen téri Színház teljes költségvetésében?

K. J.: Körülbelül húszszázaléknyi.

– Ha ennyire fontos a jegybevétel, miért nem játszottok folyamatosan? Idén már volt bábszínházi, gyerekszínházi, sőt alternatív zenés színházi bemutatótok, de az előadásokat csak egyszer-kétszer tüztétek műsorra.

SZ. CS.: Január közepén kezdhettünk el befogadó színházként dolgozni. Akkor a KET premierjei már ki voltak tűzve. Tulajdonképpen csak arra volt lehetőségünk, hogy a meghívott előadásokkal betömjük a lyukakat. Ebben a kezdeti stádiumban egyébként az a legfontosabb, hogy a közönséget tájékoztassuk arról, hogy itt váltás történt, már nemcsak a KET táncos előadásait lehet látni, hanem más táncos és színházi produkciókat is, valamint bevezettük a gyerek- és családi programokat. A színházi produkcióink látogatottsága előadástól előadásra nő, egyszerűen idő kell ahhoz, hogy a hír terjedjen. Ráadásul a Bethlen Téri Színháznak nincs külön reklámkerete, a színházat is a KET felületein reklámozzuk.

– Apparátusa van-e a Bethlen Téri Színháznak?

SZ. CS.: A táncos produkciókat a KET szervezi, a színházi programokért a FÜGE a felelős, a bábszínházi előadásokat pedig az ESZME-re bíztuk. Mindhármuknak van saját bázisuk, közönséghálózatuk, amit el tudnak érni. De nemcsak az információ eljuttatása a feladatuk. Fontos, hogy a szakmai minőséget is garantálni tudják.

– Az említett ernyőszervezetek vagy „árnyékszínházak” már valóban máshol is bizonyították, hogy nívós előadásokat menedzselnek. De gondolom, nem ingyen dolgoznak. Tehát az anyagiak szempontjából újabb szereplők az ügymenetben, akikkel a bevételen osztozni kell. Az ESZME által szervezett három bábszínházi előadás után volt min osztozni?

K. J.: Az első két előadás még mínuszt produkált, a harmadik már hozta a null szaldót.

– Hány előadást kellene havonta produkálni ahhoz, hogy megérje egy darabot bemutatni?

K. J.: Ha telt házzal menne, mint az utolsó bábszínházi, akkor már havi négygel megtérülne a befektetés.

– Akkor már megérné a fellépőknek, az ESZME-nek és a Bethlen Téri Színháznak is?

K. J.: Igen.

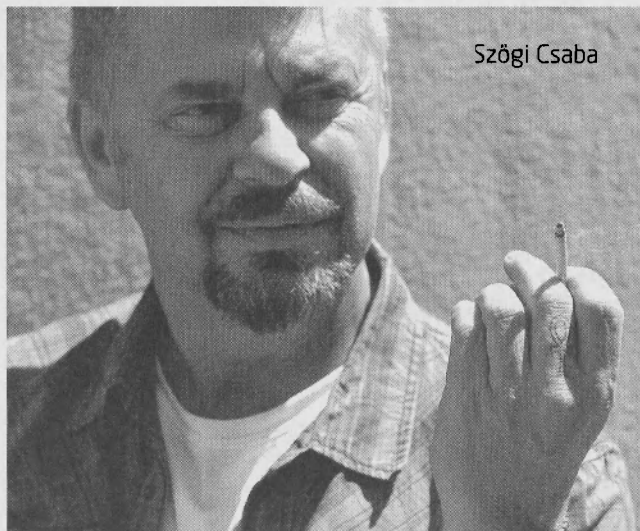
– Egy szépséghiba szerintem van a történetben. A FÜGE, az ESZME, a KET és az itt fellépő független tánc- és színházi társulatok mind-mind kapnak állami támogatást működésre. Elhiszem, hogy fontossá vált a jegybevétel, de itt lényegében állami pénzek egyik zsebből másik zsebbe rakosgatása zajlik.

SZ. CS.: Külső-Erzsébetvárosban egy olyan színház, amelynek küldetése van, amely jó minőségű kortárs előadásokat kínál, pusztán üzleti alapon nem tud megélni. Itt az arányokat kell nézni, hogy mekkora a támo-

gatás, és mekkora a forprofit rész. Az eddigi működésünket körülbelül nyolcvan százalék támogatás és húsz százalék bevétel jellemezte, ezt most megpróbáljuk ötven-ötven százalékra kihozni. A távlati cél persze az, hogy minél kevésbé függjünk az állami támogatástól.

– Milyen arculat-, esetleg profilváltással jár ez? Mindannyian tudjuk, milyen műfajokkal lehet kasszasikert garantálni...

SZ. CS.: Ahogy a táncprodukciók szakmai színvonalát én garantálom, a színházi és gyerekprogramok koncepcióját a FÜGE, illetve az ESZME elnöke határozza meg. Fontos, hogy ők is hosszú távon, bázisként számolnak a Bethlen Téri Színházzal, tehát nem úgy tekintenek rá, hogy megcsináltunk egy előadást,

Szögi Csaba

ezzel letudtuk, és kész. Ez egy speciális tér, itt speciális előadások fognak születni. Ki fog alakulni a színház repertoárja, és az fogja meghatározni az arculatot. Kétségtelen, január óta tűzoltás zajlik, kérdés volt, hogy évad végéig egyáltalán mit sikerül megcsinálnunk, az új partnereinket is meg kellett ismernünk.

– A speciális térről jut eszembe: a telt ház hány nézőt jelent a Bethlenben?

K. J.: Eddig nyolcvanan fértek be, de éppen most cseréltük le a székeinket úgy, hogy a nézőterünk kibővült százhuszasra. Mobil nézőteret is tervezünk, hogy igény esetén megfordíthassuk a mostani helyzetet: ha a nézőteret a játéktéren alakítjuk ki, akkor százötven néző is befér.

– Úgy látom, ambícióból, tenni akarásból nincs hiány a Bethlen téren. De azt gondolom, elsősorban nem rajtatók múlik a jövő. Mi lesz akkor például, ha a legnagyobb bérlő, a KET jóval kevesebb működési támogatást kap idén? Ez – pestiesen szólva – sajnos benne van a pakliban. Az is elképzelhető, hogy be kell zárnotok?

SZ. CS.: A hely, a színház bezárásától annyira nem tartok. Nagyobb veszélynek gondolom a Közép-Európa Táncszínház elsorvadását.

– Hogyhogy? Ha nagyon későn is, és kevesebbet, de valamennyi támogatást fogtok kapni idén, tehát valahogy kihúzzátok az évet. Jövőre pedig vagy pályázik a Bethlen Téri Színház is, vagy ha sikerül közszolgálati szerződést kötnetek, bekerülhettek a kiemelt kategóriába, és akár jóval több pénzhez is juthattok...

SZ. CS.: A KET tavalyi támogatása 28 millió forint volt. Mellette biztosították számunkra a Bethlent, ami – akárhogy is számolom – minimum 16 millió forintot jelentett. A Bethlen Téri Színház Kft. legkorábban jövő ősszel juthat pályázati pénzhez, tehát valamivel több mint egy évet kell kihúzni. Ha addig a KET-nek kell vállalnia a költségek nagy részét, akkor komolyan el kell gondolkodnom, hogy milyen formában tudom működtetni az együtttest. A helyet nem szabad feladnunk, mert amíg van „termelőeszköz”, addig mindig van esély a túlélésre. Ha szűkíteni kell valamelyik tevékenységét, az csak a KET lehet. A lényeg: ha kevesebbet kap a KET, nem engedhetjük meg magunknak, hogy ugyanolyan formációban működjünk tovább.

Karlik József

Schiller Kata felvételei

– Például nem lesz állandó társulat havi fizetéssel?

SZ. CS.: Lehet, egész évre nem, csak fél évre. Lehet, majd csak projektfinanszírozás lesz lehetséges, vagy kevesebb táncos, nem tudom... A legrosszabbra is fel kell készülni, de az nem azt jelenti, hogy megszűnik a KET, hanem hogy jelentősen át kell alakítani a működését.

– Ezek szerint a Bethlen Téri Színház sikere a KET korlátozásával érhető el?

SZ. CS.: Rövid távon lehet.

K. J.: De hosszú távon az ellenkezője is bekövetkezhet: lehet, hogy a Bethlen Téri Színház sikere biztosít nagyobb lehetőségeket a KET-nek.

SZ. CS.: Azt reméljük, hogy hosszú távon a színházra könnyebb lesz támogatást szerezni. A színház színesebb, sokrétűbb, könnyebben értelmezhető, például a családi, az ifjúsági programokkal vonzóbbá tud válni a közönség és a szponzorok szemében is.

– Itt muszáj visszatérnünk a műfaji kérdésekhez. Mennyire akartok nyitni a nívós, de szórakoztató, populáris műfajok felé?

SZ. CS.: Például beszélgetünk, tervezgetünk Méhes Csabával, akinek régi álma egy olyan – az ő mozgásvilágán alapuló – varietészerű pantomimszínház, amelyben humor, egy kis cirkusz is van. Ez szórakoztatás, de egyben szakmai kihívás is. Lehetne itt olyan alternatív varieté, amelyet vendéglátással is összekötnénk, tehát a nézőtérén asztalok lennének és fogyasztás.

– *Be tudnátok fogadni a Pintér Béla Társulatot vagy a TÁP Színházat? Ők mindenhol telt házzal játszanak...*

SZ. CS.: Erre külön pályáznunk kéne. Azt gondolom, velük nem lehetne úgy megegyezni, hogy megfelezzük a jegybevételt. Ők már egy másik kategóriába tartoznak, másogy is működnek.

– *Miért nem csináltok igényes dumaszínházat? Egy ember egy mikrofonnal nemrég a Thália Színházat is megtöltötte. Vagy hogy komolyabb szakmai kihívást is említsek, az alternatív stílusú, kortárs ízlésű, színvonalas zenés, táncos közéleti varietére, kabaréra szerintem tódulnának a nézők...*

SZ. CS.: Mindenre nyitottak vagyunk, sok mindent szívesen kipróbálnánk, de szeretnénk a saját közegünkből elindulni, ezért is említettem példának a Méhes Csabával folytatott tárgyalásainkat.

– *Vidéki, esetleg határon túli színházak befogadásáról gondolkodtok-e? Közülük soknak vannak stúdióprogramjai, nem egynek éppen közönségbarát alternatív előadásai.*

SZ. CS.: Ez is pályázatfüggő, mert komoly fix kiadás van vele: az utaztatás. A Bethlen Téri Színház szívesen pályázna ilyen programokra, kérdés, hogy Budapest VII. kerületében mennyire van igény vidéki, illetve határon túli előadásokra.

– *Azt tapasztalom, hogy néhány előadást megtöltenek azok a nézők, akiknek vidéki vagy határon túli gyökereik vannak. Rengeteg ilyen ember él a fővárosban.*

SZ. CS.: Hosszú távon látok fantáziát a dologban, de biztos, hogy kell hozzá egy stabil pénzügyi alap, amit akár az NKA-tól is meg lehetne szerezni pályázati úton.

– *Ha már hosszú távról beszélünk, megkérdezem, vannak-e iskolai drámapedagógiai programokkal kapcsolatos terveitek. Sok anyagi gondokkal küzdő független formáció fordul erre, mert viszonylag kevés pénzből lehet – hosszú távon – biztató eredményeket elérni. A befogadó MU Színház is szoros kapcsolatokat ápol a környező iskolákkal...*

SZ. CS.: A Shakespeare-mesékkel mi is elindítottuk – drámapedagógusok bevonásával – a befogadó színházi programunkat, folyamatosan építjük az együttműködések rendszerét. Nagyon nehéz az iskolákkal kapcsolatot létesíteni, még ha a készség meg is van bennük, rengeteg logisztikai probléma merül fel. De a Bethlen Gábor téren két nagy egyetem is működik (egy amerikai alapítványi egyetem, a McDaniel és az Állatorvos-tudományi Egyetem, valamint két sarokkal meszebb a Kommunikációs Főiskola), rájuk gondolvá hoztuk létre a Bunker Klubot, amelyhez klubkártyarendszer is kapcsolódik kedvezményekkel a Bethlen Téri Színház kávézójában és a színház programjain. Klubmozit is csinálunk, merthogy a Bethlen vagy ötven évig mozi volt, beszereltük a projektorunkat, tudunk filmet vetíteni. Építgetjük a támogatói köreinket az ötezer forintos székvásárlástól a VIP-kategóriáig. Ha jövőre állami támogatást is kap a Bethlen Téri Színház, és főszponzorunk is lesz, akkor talán rentábilissá válunk, és talán hosszú távon elképzelhető lesz, hogy megrendelőként is fel tudunk lépni, azaz helyspecifikus produkciók készítésére fogunk felkérni alkotókat.

– *Mikor térhetek vissza a témára, mikor számolhatok be konkrét eredményekről?*

K. J.: Ha jól alakul, akár egy év múlva.

AZ INTERJÚT KÉSZÍTETTE: KUTSZEGI CSABA